

اسفندیار قره‌باغی، چشم از جهان فرو بست

نغمه‌خوان انقلاب و ندای رسای استکبارستیزی

اسفندیار قره‌باغی، هنرمند کشورمان که به «نغمه‌خوان انقلاب» معروف بود، پس از سال‌ها هنر آفرینی در عرصه موسیقی بعد از مدت‌ها تحمل بیماری سرانجام در ۷۹ سالگی چشم از جهان فرو بست. قره‌باغی در ۱ بهمن ۱۳۲۲ در کوچه قره‌باغی‌های محله خیابان تبریز به دنیا آمد. او فرزند «قلی‌خان سالار»، مشهور به «ساری قلی‌خان»، از طنزپردازان بنام آذربایجان بود. پس از گذراندن دوره اول متوسطه در دبیرستان بدر تهران، دوباره به تبریز بازگشت و از سال ۱۳۳۸ وارد هنرستان موسیقی شد و در خرداد ماه سال ۱۳۴۳ فارغ‌التحصیل و به عنوان معلم موسیقی در مدارس کرمانشاه به استخدام وزارت فرهنگ درآمد. اواخر سال ۱۳۴۸ به تهران منتقل و در گروه اپرای تهران مشغول شد، ضمن خوانندگی در گروه کر اپرای تهران، پس از عزیمت و بازگشت از ایتالیا، با عنوان سولیست باس اپرای تهران، نقش‌های بسیاری را در اجراهای مختلف عهده‌دار شد. قره‌باغی، دارای مدرک معادل دکترای آواز کلاسیک (درجه ۱ هنری) از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و ترومپت، ساز تخصصی او بود. اما با پیانو و ویولن نیز آشنایی داشت به طوری که در کنار آموزش آواز، سال‌ها به تدریس این سازها نیز پرداخته بود. قره‌باغی پس از انقلاب اسلامی، در سازمان صدا و سیما به همکاری با واحد موسیقی سازمان درآمد و در زمینه سرودهایی با مضمون جنگ فعال شد. در مدت هشت سال جنگ، بیش از ۸۰۰ سرود ساخت و در ایفای سلو و گروه کر آن‌ها نقش مهمی داشت. رهبری گروه کر تالار وحدت، رهبری گروه کر صدا و سیما، رئیس مرکز سرود و آهنگ‌های انقلابی، ریاست کمیته آواز کلاسیک خانه موسیقی، مسئول موسیقی رادیو و نایب رئیس کانون هنرمندان ایران از جمله سوابق مسئولیتی او محسوب می‌شد. اسفندیار قره‌باغی، در چند فیلم هم به عنوان خواننده، نوازنده یا بازیگر حضور داشته است که معروف‌ترین آن‌ها در مقام بازیگر، بازی در فیلم سینمایی صمد و فولادزاده دیو (۱۳۵۱) در کنار پرویز صیاد بود. همچنین سال‌ها در هنرستان هنرهای زیبای میرک و موسیقی

تبریز به تدریس رشته و درس موسیقی پرداخته بود.

اولین اجرای رادیویی وی در سال ۱۳۵۰ سرود ای ایران، بود که با همکاری ارکستر بزرگ رادیو تلوویزیون ملی ایران با رهبری فرهاد فخرالدینی انجام شد. او در سال‌های اخیر قطعاتی حماسی با عنوان‌های سمفونی ارمن و سمفونی خلیج فارس را آهنگسازی کرده و خواننده بوده اما بی‌تردید اثری که بیش از هر کار دیگر او، از صدا و سیما ایران پخش شده، سرود آمریکا، آمریکا، ننگ به نیرنگ تو یا صدای اوست که موسیقی آن را احمدعلی راغب، ساخته و شعر آن را حمید سبزواری سروده است. اسفندیار قره‌باغی، خواننده نغمه‌دار آفریننده برخی سرودهای ماندگار انقلابی از جمله «آمریکا آمریکا ننگ به نیرنگ تو» سرانجام ۱۷ آذر ۱۴۰۱، در سن ۷۹ سالگی در بیمارستان ولیعصر (عج) تبریز پس از گذراندن دوران سخت بیماری از دنیا رفت. وی متولد تبریز بود و در همین شهر درگذشت.

علاقه‌مندی به موسیقی از دوران کودکی

قره‌باغی در آخرین مصاحبه خود گفته بود که معمولاً علاقه‌مندی به موسیقی در دوران کودکی آغاز می‌شود و درباره او هم این مهم صدق می‌کند. او بیان کرده بود که آن زمان رادیویی داشت که نغمه «ویدور» بود و در داخل این رادیو یک بطری به اندازه پاره آجری جای می‌گرفت، بر دین رادیو ۵ کیلو وات بود، یعنی تنها در همان شعاع اطراف ساختمان رادیومی شد امواج مختلف را دریافت کرد. زمینی که رادیو را می‌شنید؛ با این که هنوز مدرسه نرفته بوده و سواد خواندن و نوشتن نداشته است، اما سعی کرده بود آنچه را می‌شنود، تقلید کند.

سرود آمریکا، گویای واقعیت

«آمریکا، آمریکا، ننگ به نیرنگ تو» یکی از سرودهای انقلابی است؛ که شعر آن را حمید سبزواری، سروده و آهنگش را احمدعلی راغب، ساخته است. اجرای این سرود با صدای اسفندیار قره‌باغی،

شنیدنی است.

قره‌باغی، در مصاحبه‌ای در سال ۱۳۸۸ اظهار کرده که صد در صد به مطالب این سرود معتقد بوده و هنوز هم معتقد است و گفته است که «برخلاف آنهایی که نلش‌شان به دست آمریکاست، دستشان به دست آمریکاست من همیشه معتقدم که آمریکا جهان‌خوار است. از آن سر دنیا آمده این ور دنیا و اینجا در عراق و افغانستان و پاکستان و... این همه فتنه به راه انداخته است. این‌ها واقعیت محض است.»

مرحوم حمید سبزواری، در این سرود از چهار کلمه علیه حکومت آمریکا به زیبایی استفاده کرده است که بعد از گذشت این همه سال هیچکدام از این کلمات خلاف آن ثابت نشدند و آمریکای خونخوار همچنان به خونریزی ادامه می‌دهد و این سرود، گویای واقعیت بود و به دل نشست، حتی جوانان امروزی نیز سرود مرگ بر آمریکا را حفظ هستند.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی:

مرحوم قره‌باغی نغمه‌خوان با اخلاص انقلاب اسلامی بود

محمد مهدی اسماعیلی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، در پیام تسلیت خود از فقدان این هنرمند گفت: در گذشت نغمه‌خوان با اخلاص انقلاب اسلامی، زنده یاد «اسفندیار قره‌باغی» در ایام غمبار فاطمیه، جامعه هنری کشور را سوگوار کرد. آن استاد فرزانه در سال‌های پیروزی انقلاب اسلامی و دوران دفاع مقدس، با فداکاری، هنر و استعداد خویش را به میدان آورد و با ارائه و اجرای بیش از ۸۰۰ سرود که تداعی‌گر حس وطن‌دوستی و میهنی با رنگ و بوی انقلابی هستند، هنرمندانه ارزش‌های انقلاب اسلامی را به جامعه منتقل نمود. سرود معروف «آمریکا آمریکا مرگ به نیرنگ تو» یکی از معروف‌ترین آثار این هنرمند مریمی به شمار می‌آید که در روزها و ماه‌های پس از انقلاب زمره بسیاری از زنان و مردان هم‌روزگار ما بود فقدان استاد اسفندیار قره‌باغی، اگر چه رخدادی آندوه‌بار است؛